

Riigikogu maaelukomisjoni

istungi protokoll nr 206

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 11. veebruar 2019

Algus 11.10, lõpp 12.31

Juhataja: Aivar Kokk

Protokollija: Jaanika Lokk

Võtsid osa: Aivar Surva, Heimar Lenk, Merle Kruusimägi (nõunik), Ülle Särgava (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudusid: Urmas Kruuse, Arno Sild, Artur Talvik, Inara Luigas ja Siret Kotka-Repinski

Kutsutud: Eesti Mesinike Liidu juhatuse liige Aado Oherd ja tegevjuht Rasmus Paesüld, Eesti Meetootjate Ühenduse esindaja Liana Trahv, Ökoriik Eesti võrgustiku esindaja Emil Rutiku, Maaeluministeeriumi taimetervise osakonna juhataja Sigmar Suu ja sama osakonna nõunik Evelin Hillep, põllumajanduspoliitika osakonna juhataja Kristel Maidre, avalike suhete osakonna nõunik Angelika Lebedev, Keskkonnaministeeriumi nõunik Hanno Zingel, Keskkonnaameti looduskaitse osakonna nõunik Agu Leivits ning keskkonnaosakonna vee peaspetsialist Milvi Aun, Keskkonnainspektsiooni keskkonnakaitseosakonna peainspektor Kai Korkmann, Põllumajandusameti taimekaitse ja väetise osakonna nõunik Eva Lind, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja nõukogu esimees Olav Kreen ja juhatuse liige Vahur Tõnissoo, Eestimaa Talupidajate Keskliidu nõukogu esimees Kalle Hamburg ja tegevjuht Kerli Ats, Eesti Maaülikooli doktorant nooremteadur Risto Raimets (2. päevakorrapunkti juures); Maaeluministeerium taimetervise osakonna juhataja Sigmar Suu (3. ja 4. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Taimekaitsevahendite ja väetiste mõju ökosüsteemile (kiri 2-7/18-96)
3. Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (733 SE)
4. Vabariigi Valitsuse algatatud väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (639 SE)
5. Vabariigi Valitsuse algatatud geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse ja taimekaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE)
6. Organisatsioonilised küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Vaadati läbi 4. töönädala (11.-15.02.19) töökava.

Komisjoni istung esmaspäev, 11.02.2019 11:10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Taimekaitsevahendite ja väetiste mõju ökosüsteemile (kiri 2-7/18-96)

3. Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (733 SE)
4. Vabariigi Valitsuse algatatud väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (639 SE)
5. Vabariigi Valitsuse algatatud geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse ja taimekaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE)
6. Organisatsioonilised küsimused

Otsustati:

1.1 Kinnitada nädala töökava (konsensus: Aivar Kokk, Heimar Lenk, Aivar Surva)

2. Taimekaitsevahendite ja väetiste mõju ökosüsteemile (kiri 2-7/18-96)

Aivar Kokk juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu ja tervitas külalisi. Ta märkis, et tänase arutelu ajendiks on eelmisel aastal Riigikogule edastatud avalik pöördumine taimekaitsevahendite keelustamise teemal. Istungi eesmärgiks on kuulata ära erinevad osapooled.

Eva Lind andis ülevaate Põllumajandusameti (PMA) tegevusest taimekaitsevahendite valdkonnas (protokollis lisa 1). Ta märkis, et Amet teeb järelevalvet taimekaitsevahendite kasutamise ja turustamise üle. Sel aastal kahekordistatakse taimekaitsevahendite jääkide sisalduse kontrolli. Eva Lind andis ülevaate eelmise aasta rikkumistest ning põhilistest eksimustest. 2018. aastal laekus PMAle kuus mesilasperede hukkimisega seotud kaebust, millest kahel juhul tuvastati taimekaitsevahendi väärkasutamine. PMA tegeleb aktiivselt ennetus- ja teavitustööga. Ta lisas, et PMA prioriteedid 2019. aastal on lisaks taimekaitsevahendite jääkide järelevalvele ka mittepõllumajanduslikel aladel taimekaitsevahendite kasutamise ning erilubade kontroll. Tähelepanu all on jätkuvalt teavitustöö.

Aivar Kokk märkis, et teadmatuse tõttu kasutatakse taimekaitsevahendeid päevasel ajal, mil mesilased korjavad mett. Ta lisas, et teavitustööd tuleb teha ka hobiaednikele.

Eva Lind selgitas, et vastupidiselt putukatõrjevahenditele, millest päevasel ajal võib kasutada vaid mõnd üksikut, on mitmeid taimekaitsevahendeid lubatud kasutada ka päevasel ajal. Kõikidele insektitsiididele on lisatud ohulause, et taimi võib pritsida ainult kella 22.00-5.00ni. Ka sel aastal on plaanis jätkata väike- ja eraaiapidajate teavitamisega.

Emil Rutiku märkis, et palju kasutatakse sõna „peaks“, kuid selle asemel tuleb kasutada kindlat kõneviisi – peab tegema/järgima. Sellisel juhul on suurem tõenäosus, et reeglitest ka kinni peetakse. Ta lisas, et omanik peab mesilaste hukkimise korral tegema proovid oma raha eest Poola või Saksamaa tunnustatud laboris, sest kohus ei ole aktsepteerinud Eestis tehtud proove. Ta oli seisukohal, et Eestis peab olema võimalus teha vastavaid laborianalüüse, mis on kohtu poolt aktsepteeritavad. Edaspidi tuleks kasutada sõna „taimekaitsevahend“ kõrval sõna „mürk“. Ta lisas, et tark on see, kes teeb otsuseid, mis ei kahjusta ümbritsevat.

Aado Oherd täiendas, et mõned analüüsimeetodid ei ole Eesti laborites akrediteeritud. Ta märkis, et koolitajate teadlikkus taimekaitsevahendite mõjust ökosüsteemile tervikuna on puudulik.

Risto Raimets märkis, et tegeleb Eesti Maaülikoolis pestitsiidide mõju uurimisega mesilastele. Ta kustus üles mõtlema alternatiividele.

Emil Rutiku küsis, mis on alternatiiv tervisele ning kes määrab lubatud taimekaitsevahendite/mürgi normatiivid.

Olav Kreen kinnitas, et kõik Eestis kasutusel olevad taimekaitsevahendid on läbinud eelnevad kontrollid ja riskihindamised. Taimekaitsevahendite kasutamise normid kehtestab Euroopa Liit. Ta nõustus, et kõige parem oleks, kui viljades ei leitaks taimekaitsevahendite jääke. Ta juhtis tähelepanu, et olukorda ei paranda, kui Eestis keelata taimekaitsevahendite kasutamine, sest mujalt võib tuua vilju, mis võivad sisaldada kemikaalide jääke.

Sigmar Suu märkis, et ole vaja külvata hirmu Eesti toidu suhtes. Kehtestatud on taimekaitsevahendite toimeainete sisalduste jääkide piirid, mida ei tohi ületada. Eestis ei ole neid norme ületatud. Eelmisel aastal avaldatud uuringu järgi on Eesti toidupuhtuselt teisel kohal pärast Soomet. Laborianalüüside küsimus oli üleval 2017. aastal. Eestis teeb taimekaitsevahendite jääkide analüüse Põllumajandusuuringute Keskuse akrediteeritud labor. Analüüse tehakse järelevalve käigus ning need on tasuta. Taimekaitsevahendite kasutamise normid määrab Euroopa Toiduohutusamet koostöös liikmesriikide ekspertidega.

Aado Oherd lisas, et laboris peab olema akrediteeritud meetoodika, mida kohus aksepteerib.

Emil Rutiku märkis, et Maaeluministerium palus teha teadlastel ülevaate mürkide (sh ka taimekaitsevahendite) kasutamisest. Uuring edastati ministeriumile, kuid sealt tuli analüüsile vastupidise sisuga otsus. Väidetavalt külastas ministeriumi enne otsuse tegemist ettevõtte Bayer esindaja.

Sigmar Suu ütles, et ei oska kommenteerida Bayer'i ja uuringu vahelist seost.

Agu Leivits andis ülevaate Eesti liikide sh putukate/tolmeldajate seisundist (protokollis lisa 2). Ta märkis, et Keskkonnaamet tegeleb liikide ohustatuse hindamisega. Praeguseks on Eesti liikide registris olevast u 28 tuh liigist hinnatud ligikaudu 13 tuh liiki. Pool hinnatud liikidest on soodsas seisundis, kolmandikul liikidest on andmed puudulikud ning 4% on ohustatud liike. Eesti liikide registris on putukaliike u 11 tuh. Umbes pooled putukaliikidest on soodsas seisundis ning ohustatud liike on u 2%. Ta andis ülevaate putukate erinevate seltside andmetest. Valdav osa tolmeldajatest kuulub kiletiivaliste, kahetiivaliste, liblikaliste ja mardikalise hulka. Eestis on head andmed olemas kimalaste ja päevaliblikate kohta. Kimalaste seas on ohustatud üks liik (2%) ning päevaliblikate liikidest on ohustatud liike 10 (10%). Ta lisas, et liikide ohustatuse hindamist toetab Keskkonnainvesteeringute Keskuse looduskaitse programm ning Keskkonnaameti kodulehelt võib leida täpsemat informatsiooni ohustatud liikide kohta.

Emil Rutiku küsis, kas ohustatud liikide osas uuritakse ka seost mürkidega ning milline on üldine tendents ohustatud liikide osas.

Agu Leivits vastas, et üks ohuteguritest on pestitsiidid, kuid otseselt põhjusi ei ole uuritud. On vaja rohkem ressursse Eesti elurikkuse ning ohustatud liikide uuringuteks. Ohustatud liikide üldine tendents on kerges languses, kuid kahjuks ei ole häid andmeid ja võrdlusbaasi, et teha usaldusväärseid järeldusi.

Sigmar Suu lisas, et Maaeluministerium on koostöös Keskkonnaministeriumiga tellinud uurimisprojekti, kus uuritakse kolme aasta jooksul erinevate bakterite koostöös tolmeldajatel.

Aado Oherd juhtis tähelepanu 11. jaanuaril ajakirjas Sirp avaldatud akadeemik Ülo Niinemetsa artiklile glüfosaatide kasutamise kohta. Ta tõi eeskujuks Madis Ajaotsa mesilastesõbraliku taimekasvatussüsteemi. Inimeste suremuse üheks põhjuseks on vähk, mis on põhjustatud keskkonna saastatusest.

Kalle Hamburg nõustus, et kõigi ühine mure on puhas keskkond, kuid põhjendamatult ei tasuks hirmu külvata. Eelkõige peab otsima lahendusi. Ta tõi näite avalikus pöördumises viidatud veekvaliteedi ning taimekaitsevahendite uuringust. Probleemi lahendamiseks tuleb otsida põhjust/saasteallikat. Ta lisas, et Eesti Taimekasvatuse Instituudis on tehtud taimekaitsevahendite (fungitsiidide) uuringuid, millest selgus, et kui taimi õigeaegselt pritsida, siis saab tulemuse saavutamiseks kasutada vähendatud norme. Samalaadseid katseid tuleb ka edaspidi teha ning infot levitada.

Aivar Kokk juhtis tähelepanu, et Maaeluministeriumi eestvedamisel on käivitumas suurandmete programm, mille abil on võimalik tulevikus saada operatiivset infot põllutööde (sh taimekaitsevahendite kasutamise) kohta.

Aado Oherd märkis, et Eestis elab 250 tuh inimest saastunud põhjaveega piirkonnas. Ettevõtte Tallina Vesi veestandardis ei ole ühtegi sõna taimekaitsevahendite jääkidest. Kesk-Eesti kaevuveest on leitud glüfosaatide jääke. Tuleb mõelda, kuidas vähendada põhjavee reostust.

Olav Kreen nõustus, et on vaja rohkem tarkust. Mesinike ja põllumeeste vahel on oluliselt rohkem koostööpunkte ning mõned taimekaitsevahenditega seonduvad küsimused ja teemad vajavad selgitust.

Taimekaitsevahenditega tegelev ametkond peab kokku kutsuma erinevad osapooled ning jagama selgitusi. Teadlikkus ja ühesugune arusaamine on koostöö aluseks.

Emil Rutiku juhtis veelkord tähelepanu, et tuleks kasutada sõnapaari „taimekaitsevahend – mürk“, sest taimekaitsevahendi sisu on mürk. Tarkus on näha, kuhu liigub põhjavee, inimese tervise ja keskkonna üldine tendents. Täna on võimalik muuta tendentsi eeldusi. Inimesi ei ole vaja hirmutada, vaid asju tuleb lahendada sisuliselt.

Olav Kreen nõustus, et tuleb jälgida tendentsi. Ta ei nõustunud, et taimekaitsevahend võrdub mürgiga. Taimekaitsevahendi eesmärgiks on kultuurtaimede kaitsmine haiguste eest. Ta tõi võrdluseks apteegis müüdavad ravimid – kas need on ka mürgid. Põllumeeste eesmärgiks ei ole keskkonna mürgitamine, vaid jätkusuutlik põllumajanduslik tegevus. Põllumehed ei kasuta kemikaale kergekäeliselt, kuid kahjuks leidub ka üksikuid rikkujaid.

Heimar Lenk täpsustas, et mürgi all tuleks mõelda inimese jaoks kahjulikku ainet.

Emil Rutiku kordas, et tarkus on tendentsi ja terviku nägemine ning seoste tegemine.

Sigmar Suu nõustus, et tendentsiga ja riskide maandamisega tuleb tegeleda. Mitmed pöördumises esitatud punktid on lahendust leidmas või juba lahendatud. Maaeluministeerium on k.a 22. veebruariks kokku kutsunud taimekaitse nõukoja, et arutada taimekaitsevahenditega seonduvat.

Aado Oherd tõi näite pestitsiidi Biskaya kohta. Nimetatud pestitsiid mõjub putukale sh ka mesilastele seedetrakti kaudu. Lennumesilased surevad väljaspool taru. Osa taimekaitsevahendeid on rasvlahustuvad ehk lahustuvad vahas. Noor mesilane areneb vaha keskkonnas, mis mõjutab tema arengut.

Risto Raimets lisas, et pestitsiidide mõjud ei ole tihti inimsilmale nähtavad. Mesilaste vähenemise probleem koosneb erinevatest faktoritest: haigused, parasiidid, mürgid jne.

Aado Oherd selgitas taimekaitsevahendite mõju mesilastele ja mesilastoodetele.

Risto Raimets märkis, et mesinikud saavad väga palju ise ära teha mesilaste tervise heaks, nt õigeaegne mesilaste ravi haiguste ja parasiitide vastu.

Aivar Kokk tegi istungist kokkuvõtte. Ta tänas avaliku pöördumise tegijaid olulise teema tõstatamise eest. Ta avaldas head meelt, et järgmisel aastal kahekordistuvad taimekaitsevahendi jääkide sisalduste kontrollid. Maaeluministeerium on kokku kutsunud taimekaitse teemalise nõukoja. Ta nentis, et ilmselt kasutatakse ka tulevikus taimekaitsevahendeid, kuid tuleb mõelda, kuidas seda teha keskkonda säästvamal viisil. Eesti Taimekasvatuse Instituut tegeleb taimekaitsevahendite uurimisega. Kindlasti on vaja rohkem tõsta inimeste teadlikkust taimekaitsevahendite kasutamise osas. Ta märkis, et põllumehed ei soovi teha liigseid kulutusi taimekaitsevahenditele, sest ettevõtja eesmärgiks on toota kasumit.

Emil Rutiku lisas, et kui tendents liigub allapoole, siis ei saa võrrelda seda kasu teenimisega. Ta tegi ministeeriumile ettepanku teha teadmiste tõstmise nurgake, mis annaks võimaluse harida ennast taimekaitsevahendite kasutamise osas. Ta küsis istungil osalejatelt, kas hetkel kergelt languses olev tendents võiks ühistööna mõne aja pärast stabiliseeruda või isegi tõusma hakata.

Aado Oherd lisas, et on vaja teha koolitusprogramm taimekaitsevahendite koolitajatele.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, halduskoostöö seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (733 SE)

Vaadati läbi täiendav muudatusettepanek.

Eelnõu § 1 punktis 43 (uus punkt 46) muuta TPSKS § 117¹ lõige 5 ja sõnastada järgmiselt:
„(5) Riiklikku järelevalvet seemnekontrolli laboratooriumis proovide analüüsimise üle teostab Põllumajandusamet. Riikliku järelevalve käigus võrreldakse seemnekontrolli laboratooriumi

seemneproovi analüüsimise tulemusi ISTA meetodite kohaselt akrediteeritud seemnekontrolli laboratooriumi sama partii seemneproovi duplikaatproovi analüüsimise tulemustega käesoleva seaduse § 117 lõike 5 alusel kehtestatud määras ja sagedusega.“;

Selgitus: Muudatusettepanekuga täiendatakse TPSKS § 117¹ lõiget 5 viitega § 117 lõikele 5, mille alusel saab valdkonna eest vastutav minister rakendusaktides kehtestada riikliku järelevalve määra ja sageduse. Riiklikku järelevalvet seemnekontrolli laboratooriumis proovide analüüsimise üle teostab PMA ning rakendusaktides nähakse ette, et kontrollitakse 5% analüüsitavatest proovidest.

Maaelukomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Aivar Kokk, Heimar Lenk, Aivar Surva)

Arutati eelnõu edasist menetlemist.

Otsustati:

3.1 Saata eelnõu 733 SE kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 20.02.2019 (konsensus).

3.2 Teha ettepanek viia läbi eelnõu 733 SE lõpphääletus (konsensus).

Kõik otsused olid konsensuslikud: Aivar Kokk, Heimar Lenk, Aivar Surva

4. Vabariigi Valitsuse algatatud väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (639 SE)

Aivar Kokk märkis, et Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon (EVEA) saatis maaelukomisjonile ettepaneku seaduse eelnõu 639 SE menetlusest tagasi võtta ning Riigikogu täiskogule lõpphääletusele mitte saata.

Arutati eelnõu edasist menetlemist.

Komisjoniliikmed leidsid, et eelnõus on jõutud kompromisslahendusele ning väikeettevõtjatele on riigilõivude osas vastu tulnud ja riigilõivumäära vähendatud 6,5 korda. Eelnõu menetlemisega minnakse edasi.

Otsustati:

4.1 EVEA ettepanekut mitte toetada (konsensus: Aivar Kokk, Heimar Lenk, Aivar Surva)

5. Vabariigi Valitsuse algatatud geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse ja taimekaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE)

Eelnõu teine lugemine lõpetati 2018. aasta 5. detsembril, kolmandat lugemist ei olnud võimalik teha, sest see eelnõu eeldab isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (778 SE juhtivkomisjon põhiseaduskomisjon) vastuvõtmist. Eelnõu 778 SE jõustumine on kavandatud 2019. aasta 15. märtsil.

Lepiti kokku, et tehnilise muudatusena täpsustatakse eelnõu jõustumise kuupäeva, milleks sätestatakse 2019. aasta 16. märts.

Arutati eelnõu edasist menetlemist.

Otsustati:

5.1 Teha ettepanek võtta eelnõu 681 SE täiskogu päevakorda 20.02.2019 (konsensus)

5.2 Teha ettepanek viia läbi eelnõu 681 SE lõpphääletus (konsensus)

Kõik otsused olid konsensuslikud: Aivar Kokk, Heimar Lenk, Aivar Surva

6. Organisatsioonilised küsimused

Teisipäeva 12. veebruari täiskogu päevakorras on eelnõude 639 SE ja 788 SE teine lugemine. Lepiti kokku, et eelnõu 788 SE komisjonipoolse ettekande teeb Aivar Koka asemel Aivar Surva ja kui eelnõu 639 SE lükkub kolmapäevasesse päevakorda, teeb selle eelnõu ettekande Urmas Kruuse asemel Aivar Surva.

Kolmapäeva 13. veebruari täiskogu päevakorras on eelnõu 733 SE teine lugemine. Lepiti kokku, et nimetatud eelnõu komisjonipoolse ettekande teeb Inara Luigase asemel maaelukomisjoni liige Aivar Surva.

(allkirjastatud digitaalselt)

Aivar Kokk

Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaanika Lokk

Protokollija